

20.10.2017

20/0000/2017
JulkinenTyö- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

TEM/757/03.01.02/2017

Lausunto ydinenergia-asetuksen muuttamiseen liittyvästä asetusalunnoksesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on 25.9.2017 pyytänyt lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi ydinenergia-asetuksen (YEA, 161/1988) muuttamisesta. Säteilyturvakeskus (STUK) on osallistunut lausuttavana olevan ydinenergia-asetusmuutoksen valmisteluun.

Nyt esittävät ydinenergia-asetuksen muutokset liittyvät valmisteilla olevaan ydinenergialain (YEL, 990/1987) muutokseen, jolla lakiin lisättäisiin muun muassa säännökset ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevasta luvasta sekä kansallisesta ydinjäteohjelmasta. Tarkemmat säännökset käytöstä poistamista koskevan luvan käsittelystä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä kansallisen jätehuolto-ohjelman vähimmäisvaatimukset toteutettaisiin ydinenergia-asetukseen tehtävin lisäyksin ja muutoksin. Samassa yhteydessä korjattaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyviä viittauksia sekä tehtäisiin eräitä muita pienempiä muutoksia.

Säteilyturvakeskus esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Yleisellä tasolla STUK toteaa, että esitetty ydinenergia-asetuksen muutokset ovat perusteltuja ja tarpeellisia. Samalla STUK huomauttaa, että ydinenergia-asetusta samoin kuin ydinenergialakia on muutettu useaan otteeseen vuosien varrella. Ydinenergiasäätely on sen ajallisten kerrostumien myötä muodostunut hajanaiseksi ja vaikeasti hahmotettavaksi. Säätelyä ei ole kattavasti uudistettu vastaamaan vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain vaatimuksia. Nykyisellään YEL:sta osin puuttuu perussäännöksiä tai perussäännökset ovat puutteellisia ja lainsäädäntö on lakiteknisesti vanhentunutta. Nämä säätelyn laajemmat uudistamistarpeet välittyvät myös nyt lausuttavana olevan esityksen taustalta. Esimerkiksi niin sanottujen pienten lupien säätelykokonaisuus on nykyisellään ydinenergialainsäädännössä hyvin pirstaleinen ja vaikeasti hahmotettava.

Yksityiskohtaiset kommentit**Luku 3 a: Säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittaminen****YEA 22 b §**

STUK pitää 22 b §:n 1 momenttiin esitettyä käytöstä poistoon liittyvää muutosta perusteltuna. Samalla STUK esittää, että 1 momenttia uudistettaessa tarkistettaisiin pykälän muutostarpeet muiltakin osin. STUK esittää,

20.10.2017

20/0000/2017
Julkinen

että YEA 22 b §:n 4-6 momentin soveltamista rajattaisiin käyvien ydinlaitosten osalta. Käyvien laitosten (LO1- ja LO2- sekä OL1- ja OL2-yksiköt) osalta ei ole teknisesti mahdollista toteuttaa täysimääräisesti YEA 22 b §:n 4-6 momentin mukaisia velvoitteita, kuten vuosiannoksen raja-arvoja häiriö- ja onnettomuustilanteissa.

Säätelyn soveltamista käyvien laitosten osalta rajattiin aiemmin ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (717/2013) siirtymäsäännöksen avulla. "Ydinvoimalaitosyksikköön, jonka käyttämiseen on myönnetty lupa ennen tämän asetuksen voimaantuloa, sovelletaan 10 §:n 2—4 momenttia, ... siinä laajuudessa kuin soveltaminen kyseessä olevan ydinenergilain 7 a §:ssä säädetyn periaatteen mukaisesti perusteltua." Rajausta jäi puuttumaan lainsäädännöstä vuoden 2016 alussa, jolloin säätely siirrettiin ydinenergia-asetukseen.

Jatkossa voisi olla tarpeen tarkastella laajemminkin, miltä osin olemassa olevaa ydinenergilainsäädäntöä on sovellettava käyvien laitosten osalta sekä millä edellytyksin ja mitä menettelyä soveltaen säätelystä voidaan näiden laitosten osalta poiketa.

YEA 22 b – 22 d §

STUK esittää, että käytetty käsite "vuosiannoksen raja-arvo" korvataan käsitteellä "vuosiannoksen rajoitus". Kyseiset raja-arvot eivät ole annosrajoja, vaan annosrajoituksia tai potentiaalisen altistuksen rajoituksia. Säteilylakiluonnos ja BSS-direktiivi määrittelevät annosten rajoittamiseen liittyen vain annosrajat ja annosrajoitukset sekä potentiaalisen altistuksen rajoitukset. Asetusluonnoksessa ionisoivasta säteilystä asetetaan väestöä koskien vain yksi vuosittaista efektiivistä annosta koskeva yksilön annosraja 1 mSv, muilta osin annosten raja-arvot olisivat siis annosrajoituksia.

Luku 5: Ydinlaitosluvat

YEA 34 §

STUK esittää, että käyttöluvapahakemusta koskevaan YEA 34 §:ään lisätään YEA 32 §:ään lisättäväksi ehdotettua vastaava viittaus YEA 24 §:ään. Muutos lienee jäänyt puuttumaan säännöksestä epähuomiossa.

YEA 36 a §

Uudessa YEA 36 a §:ssä esitetään säädettäväksi käytöstäpoistolupaan liittyvistä STUKille toimitettavissa asiakirjoista. STUK esittää eräitä muutoksia pykälän 1 ja 3 momenttiin.

STUK ehdottaa, että YEA 36 a §:n 1 momentin 1, 4 ja 6 kohtaa muutettaisiin siten, ettei asiakirjojen nimissä viitata erikseen käytöstä poistoon. Esimerkiksi "käytöstäpoiston turvallisuusseloste" ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä "turvallisuusseloste". Turvallisuusseloste, luokitusasiakirja ja turvallisuustekniset käyttöehdot ovat asiakirjoja, joita luvanhaltijan on ylläpidettävä ja toimitettava STUKille, vaikka laitoksen tehokäyttö olisi

20.10.2017

20/0000/2017
Julkinen

jo päättynyt. Saman laitoksen osalta ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää kaksia erillisiä asiakirjoja, joista toiset kohdistuvat käytössä olevaan osioon ja toiset käytöstä poistettavaan osioon.

STUK esittää, että 36 a §:n 1 momentin 13 kohdan viittaus viivästettyyn käytöstä poistoon poistetaan. Myös välitön käytöstäpoisto saattaa viedä useita vuosia ja ikääntymisen hallinta voi olla merkittävä asia myös tällä jaksolla.

STUK esittää lisäksi, että pykälään lisättäisiin oma momentti muista STUKille toimitettavista selvityksistä. Muita selvityksiä koskeva 3 momentti on jäänyt ilmeisesti epähuomiossa pois, sillä momentti on mainittu säännöksen perusteluissa, muttei itse säädöstekstissä.

Luku 13: Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin

YEA 89 §

STUK toteaa, että YEA 89 §:ssä ei edellytetä TEMiä pyytämään jätehuolto-kaavioista lausuntoa STUKilta vastaavasti kuin useassa muussa kohdassa. STUK pyytää harkitsemaan säännösten yhtenäistämisen tarvetta tältä osin.

Luku 15: Valvonta

YEA 112 §

STUKin käsityksen mukaan ei ole tarkoituksenmukaista poistaa pykälästä vaatimusta YEA 35 ja 36 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen pitämisestä ajan tasalla. Nämä eivät liity vain käytöstäpoistoon vaan kaikkiin laitosmuutoksiin. Virke olisi syytä säilyttää lisäten siihen velvoite STUKille toimitettavien asiakirjojen ajantasaisuudesta: "Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että 35, 36 ja 36 a §:ssä mainitut asiakirjat muutetaan vastaavasti."

Muita huomioita

Eräitä lähinnä asetuksen terminologian liittyviä tarkistus- tai muutosehdotuksiin liittyviä huomioita toimitetaan liitteessä.

Pääjohtajan sijainen, johtaja

Kaisa Koskinen

Lakimies

Minna Välimäki

Liitteet

Asetuksen viimeistelyyn liittyviä huomioita

20.10.2017

20/0000/2017
Julkinen**Liite: Asetuksen viimeistelyyn liittyviä huomioita**

- **Ehdotus YEA 24 §:n tarkistaminen siten, että muutos kohdistuu kohtaan 6 f.**
-
- **Ehdotus: YEA 34 a §:n numerointien tarkistaminen siten, että lisätään puuttuva kohta 5.** Muistioon esitetään lisättäväksi puuttuvat 9 kohdan (tilinpäätösasiakirjat) perustelut.
-
- **Ehdotus: YEA 36 a §:n 1 momentin kohtien 1-3 keskinäistä järjestyksen muuttaminen** siten, että kohdat 2 ja 3 olisivat ennen turvallisuusarviota eli 1 kohtaa. Tämä vastaisi asiakirjojen käsittelyjärjestystä, jossa käytöstäpoiston yleissuunnitelman muodostavat asiakirjat esitettäisiin ensin ja aloitusvaiheen turvallisuusarvio vasta niiden jälkeen.
- **Ehdotus: YEA 36 a §:n 1 momentin 11 kohdan perusteluissa käytettyjen käsitteiden tarkistaminen.** Säädestekstissä selvityksen nimi vastaa selvityksen tarkoitusta, sen sijaan perusteluissa voitaisiin käyttää muuta termiä kuin perustila. Perustelut voitaisiin muotilla esimerkiksi seuraavasti: " ... toimitettaisiin selvitys käytöstä poistoa edeltävästä ydinlaitoksen ympäristön säteilyn tilasta ja käytöstä poiston aikaisesta ympäristön säteilyvalvontaa koskevasta ohjelmasta".
- **Ehdotus: YEA 36 a §:n 2 momentin sanamuodon tarkistaminen** ja korjaaminen vastamaan esimerkiksi YEA 36 §:n vastaavan momentin muotoilua.
-
- **Ehdotus: YEA 79 a §:n terminologia** suhteessa lupahakemuksissa edellytettävien dokumenttien yhteydessä käytettyyn terminologiaan edellyttää tarkistamista tulkinnanvaraisuuksien poistamiseksi (käytöstäpoistoa koskeva suunnitelma, käytöstäpoistosuunnitelma).
-
- **Ehdotus: YEA 79 c §:n 1 momentin c-, e- ja g-kohtien muotoilun muuttaminen.** Säännöksen c-kohdassa käytettyjen inventaario-sanojen muuttaminen suomen kieleen paremmin sopivaan muotoon. Esimerkiksi "ydinenergian (ja säteilyn käytön) seurauksena syntyneen käytetyn ydinpolttoaineen, muun ydinjätteen ja muun radioaktiivisen jätteen kokonaismäärät sekä arviot tulevista" ja sanan inventaario korvaaminen ";kansallisessa ydinjätehuollon ohjelmassa on ilmoitettava". Säännöksen e-kohdan alun muotoiluehdotus: "loppusijoituslaitoksen sulkemisen jälkeistä aikaa koskevat" ja säännöksen g-kohdan lopun muotoiluehdotus: "joilla voidaan seurata kansallisen ydinjätehuollon ohjelman edistymistä".
- **Ehdotus: YEA 37 ja 39 §:n korjaaminen** siten, että sisäasiainministeriön nimi korjataan asetuksessa ja muistioksi sisäministeriöksi.
- **Ehdotus:** Perustelumuistiossa s. 10 oleva lause "Käytöstäpoiston loputtua laadittaisiin yhteen-veto ympäristön säteilyvalvontaohjelman tuloksista ennen käytöstäpoiston lopettamista" tulisi kirjoittaa selvemmäksi.

